

Els escolans cantors de la Seu de Barcelona, 1459-1589

JOSEP M. GREGORI

Els escolans cantors de la catedral de Barcelona van rebre diverses denominacions al llarg del Renaixement. Al segle XV era força usual l'expressió *fadrí del cant* o *fadrí de l'escola del cant*¹, i al final d'aquest segle trobem també una doble terminologia de caràcter diferencial quan hom parla de *pueros et scolares*², la qual permetrà d'establir dos graus d'escolans.

Al llarg del segle XVI les denominacions oscil·len entre *minyons*, *xics* o *escolans*, i principalment, a partir de la segona meitat del segle, la presència documental dels escolans *de cota morada*.

Les obligacions d'aquests últims foren recopilades conjuntament amb les del mestre de cant, i daten igualment del bienni 1579-1581. Cal també recordar que entre les clàusules de les obligacions del mestre de cant, hi figurava la de prendre, si aquest ho considerava necessari per compensar una vacant entre els escolans cantors de cota morada, un escolà *de cota negra* que reunís unes bones condicions vocals.

Constatem, doncs, una doble tipologia d'escolans, a partir de la segona meitat del segle, en funció de llur servitud cultural i de l'aptitud musical, expressada amb les denominacions de *cota morada* i *cota negra*, atenent la indumentària.

Ja a l'any 1459 —moment en què s'inicia la sèrie administrativa de la Sagristia— es feia palesa aquesta doble tipologia. Les despeses d'aquell any deien clarament que *los fadrins de la scola del cant qui servexen en*

¹ ACB; Li.C.S. 1459-1461, fol. 77.

² ACB; *Llibre de la Creueta*, 1455-1495, fol. 63.

lo *offici són vii*³, d'aquests set, però, només quatre eren escolans cantors que vivien amb el mestre i estudiaven música⁴.

Els altres tres també participaven cantant als oficis, però la seva dedicació era més d'acòlits que de cantors.

Aquesta doble tipologia justificaria l'expressió capitular del 1484, quan en ser reelegit Mateu Ferrer, mestre de cant, hom li recordà que una de les seves principals obligacions era la d'instruir *pueros et scolares in exercitibus cantus et bonis moribus*⁵.

D'aquí deriven, al meu entendre, uns quants aspectes interessants. En primer lloc sembla obvi pensar que una certa diferència d'edat separaria els *pueros* dels *scolares*, fet que per si mateix ja classificaria d'alguna manera els dos tipus d'escolans.

Tal com dèiem abans, les obligacions del mestre de cant preveïen que un escolà de cota negra passés a formar part dels escolans cantors de cota morada si era hàbil, tenia bona veu *y la edad conforme*⁶. El sentit d'aquesta expressió rau a tenir l'edat suficient, és a dir, a ser prou gran per poder cantar al costat dels escolans de cota morada, els cantors de la polifonia per excel·lència.

Les ordenacions noves del 1589 suposaran un altre canvi de denominació dels dos grups d'escolans. El color de la indumentària en serà el motiu principal, de manera que *los dits quatre escolans així com són anats fins vuy vestits de cotes morades, vagen de ací avant ab cotes de grana*⁷, i també que els anomenats fins llavors escolans de cota negra, passessin ara a vestir *drap morat*⁸, tal com havien anat els de cota morada fins l'any 1589.

Val a dir que a la majoria dels centres catalans dominen expressions com «escolanets», «xics», «fadrins del cant», i en cap d'ells no es presenten expressions anàlogues a les de «seise» i «cantorcico» pròpies de l'àrea hispana. El terme més proper al de «mozos de coro» fóra la denominació de «corés» (*sic*), que rebien els quatre nens cantors de la Seu de Vic.

³ *Id.* nota 1.

⁴ Vegeu el meu article «Mateu Ferrer tenorista i Mestre de Cant de la Seu de Barcelona, 1477-1498», *Recerca Musicològica* III (1983), 17.

⁵ Vegeu l'Ap. Doc. 6 de l'article anterior.

⁶ Segons s'especifica al tercer apartat de les «Obligacions de Mestre de Cant» de 1581. Vegeu-les a la meua Tesi Doctoral *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, Ed. en Microfitxa, Servei de Publicacions UAB, 1988.

⁷ Ap. Doc. 2.

⁸ *Id.*, fol. lv.

El nombre dels escolans cantors de polifonia restarà invariable al llarg del Renaixement. Del 1459 al 1589 els escolans cantors seran quatre; arà bé, eis escolans-acòlits, que a voltes també participaven en el cant pla, augmentaran progressivament de nombre, que hom fixarà en dotze a finals del segle XVI.

No ens ha de confondre el fet de trobar un nombre de set escolans cantors a partir de la segona meitat del segle XV. Evidentment, tots set tenien estudis de cant i de cant pla, però de tots ells només quatre eren destinats a l'estudi de la música i a la pràctica de la polifonia en els serveis litúrgics.

Es fa difícil precisar el nombre d'aquests escolans abans del 1589. A finals del segle XV continuarien essent tres —com ho eren al 1459— i una certa ampliació podria arribar a principis del segle XVI, quan a l'any 1506, amb motiu de la marxa del mestre Aldomar, es creà una comissió per solucionar aquest problema i també *quam etiam eaque pertinent ad pueros*⁹. Tal com havíem apuntat abans, l'expressió «pueros» feia referència als més petits, és a dir, als futurs escolans de cota negra. El seu nombre aniria creixent al llarg del segle XVI.

L'any 1531, el mestre García Govantes disposava de sis escolans de cota negra per cantar les misses matinals de la capella de Santa Eulàlia, les quals es deien amb cant pla els dies laborables i amb polifonia els diumenges i festius:

Yo Gartia Govantes mestre de cant
he rebut de vos mossèn Joan Cellés/
tres libras y vuit dinés per lo que
yo avia de aber con sis fadrins per
cantar las missas de Nuestra / Dona,
les distes que fan de la Verge Maria
en la / capella de Santa Olàlia...¹⁰

El seu nombre augmentà fins a dotze, i ja a les ordenacions del 1589 hom palesava que a més dels quatre escolans cantors, anomenats a partir d'ara «de cota de grana», *se prenguen dotse altres a coneguda del mestre y protector*¹¹.

Les obligacions dels escolans cantors ja les trobarem recollides en un primer intent de sistematització l'any 1581, al costat de les del mestre de

⁹ ACB: *Llibre de la Sivella*, 1501-1624, fol. 24.

¹⁰ ACB: L.I.A.A., 1531-1533, fol. 78.

¹¹ Vegeu l'Ap. Doc. 2, fol. Iv.

cant. Llavors ja es deixava ben clar que continuament hi havia d'haver sempre quatre escolans de cota morada, per al servei del cor i de l'altar major¹². Aquests havien de *menjar, beure y dormir en casa de lo dit mestre de cant*¹³, el qual tenia cura absoluta de llur formació musical i humana.

La reestructuració del 1589 esdevingué prou important, tant per la clarificació de funcions i obligacions de les dues tipologies, com per la informació sobre el seu manteniment, administració i economia, que a partir d'ara obriria una nova sèrie documental a l'arxiu catedralici. He cregut oportú aplegar les noves disposicions de la manera següent:

I. *Els escolans de cota de grana*

a) Els quatre escolans cantors canvien la seva denominació en funció del color de les noves cotes de grana.

b) La seva actuació fora de la catedral amb la Capella de Cant es reduirà al Palau de la Diputació, a la Llotja i a l'Hospital de la Santa Creu.

c) La seva funció primordial a la catedral serà participar en el cant pla del cor catedralici i en les vespres i completes polifòniques, fent *tots continua residentia en lo chor, cantant contrapuntant o de la manera que apparrà al mestre*¹⁴.

II. *Escolans de cota morada*

Fins ara coneguts com «de cota negra», el seu nombre es fixà en dotze. Viuen amb els seus pares i són ells i no el mestre, els responsables de la seva indumentària i calçat.

a) Les seves funcions d'acòlits els obligaven a anar a les sepultures, servir l'altar major, portar canelobres a les processons, etc.

b) Musicalment participaven en el cant pla dels oficis nocturns, en la qual comesa es rellevaven de dos en dos diàriament cada setmana. Les misses festives de la capella de Santa Eulàlia eren interpretades polifònicament; llavors rebien l'ajut dels quatre escolans cantors, de cota de grana.

¹² Vegeu l'Ap. Doc. 1.

¹³ *Id.*

¹⁴ Vegeu l'Ap. Doc. 2.

III. Disposicions generals per a tots els escolans

a) Aspectes morals: el mestre de cant tenia l'obligació de fer-los *confessar tots una vegada cada mes*¹⁵ i d'anar a combregar els que tinguessin *iudici y discretió* i tenia cura de llur formació humana i religiosa, en la moral i l'ortodòxia catòlica, car *si la edat pueril no és ben instituïda, y dels primers imbuïda de pietat y religió, ordinàriament és inclinada a seguir los vicis*¹⁶.

b) Aprenentatge de llegir i escriure. Cada dia abans de tèrcia i després de l'ofici havien d'anar tots setze a casa del mestre de lletra al carrer de Montjuïc.

c) Aprenentatge musical. Diàriament abans de dinar, *al toch de la una* i també després de completes, havien d'anar a l'escola del cant. Els quatre cantors, però, *se han de assenyalar més en la art del cant, en lo chor y capella, que los altres dotse, procur lo mestre de amonstrar-los en casa de contrapunt y altres primors de música*¹⁷.

IV. Administració econòmica

La figura d'un sol protector i administrador substitueix, a partir del 1589, les facultats que ostentaven anteriorment els dos canonges protectors. D'ara endavant algunes administracions internes de la catedral contribuiran cada any amb la mateixa quantitat:

Aniversaris	60 lliures
Caritat	20 lliures
Mannà	10 lliures
Pia Almoïna	65 lliures

Entre les despeses extraordinàries hi constarà per exemple *lo del substitut del mestre de cant*¹⁸ Andreu Vilanova, el qual rebrà com a tal 25 lliures de sou anyal mentre visqui el titular Joan Borgunyó¹⁹.

¹⁵ *Id.*

¹⁶ *Id.* No és cap fet desconegut avui l'estesa pràctica d'una doble moral en els ambients eclesiàstics d'aquells dies. Una resolució capitular del 18 de juliol de 1526 exhortava els seus clergues i preveres a abandonar els mals costums, i a evitar almenys *vetetur in eorum propriis domibus assidue concubinas* (*Resolucions*, 1523-1555, fol. 27v.)

¹⁷ *Id.*

¹⁸ *Id.*

¹⁹ Sobre Joan Borgunyó —Mestre de Cant de les Seus de Tarragona (1533) i Barcelona (1534-1584)— i Andreu Vilanova, successor de Borgunyó a Barcelona (1548-1593), vegeu

Un dels problemes naturals derivats de la presència d'infants cantors, es presentava òbviament quan aquests canviaven el seu registre vocal. El Capítol havia previst en alguns casos que aquests escolans *après de haver servit alguns anys dita yglésia y haver mudada la veu* els fos donada alguna cosa per ajuda de costa per ha que puguen estudiar de gramàtica²⁰. A voltes els capitulars prenen la decisió de fer despatxar un escolà cantor que segurament ja ha donat símptomes de canviar la veu des de fa temps, més tard del que li correspondria, potser degut a la mala disposició vocal dels escolans de cota negra que el podrien substituir. El Capítol del 28 d'agost de 1579 va deliberar que el mestre de cant *despedesca los dos minyons de cota morada, ço és lo rosanes i lo petit, hi resten lo Gervasi y en Luís, y prengue de nou los dos minyons han aportat de nou*²¹, és a dir, dos nous candidats que no acabaven de fer el pes.

Pensem que la majoria d'aquests escolans restarien, d'una manera o altra, vinculats amb el servei religiós de la catedral. Uns esdevindrien monjos, d'altres s'ordenarien sacerdots i els músics vocacionals es convertiren en cantors i, algun dia, en mestres de cant.

És il·lustrativa la història d'un escolà, Galcerà Anglès, que a mitjan segle XVI decideix exposar al Capítol els seus problemes *regoneixent que li falte la veu y dispositió per a servir en lo cor, y de altra part té pare vell, qui ab pena pot substentar assí mateix*²², i demana als capitulars l'ajut per a poder continuar estudiant *fins que sia per a cantar missa, ho tinga algun beneffici*²³.

Aquest era en molts dels casos el preu i la servitud d'uns infants que, deixats a les mans d'un centre religiós per l'estretor econòmica dels seus pares, difícilment podien, a partir de l'adolescència, integrar-se de nou a la societat civil.

Val a dir també que són molt pocs els noms dels escolans cantors que hem pogut conèixer. Del segle XV, ja he esmentat Guillemet i Pere Torres l'any 1496²⁴. Jeroni Miquel va fer el *sermo dells ignocents*²⁵ de l'any 1514.

---

el meu article «Els Mestres de Cant de la Seu de Barcelona en el Renaixement», *Recerca Musicològica*, IV (1984), 43-48.

²⁰ Vegeu l'Ap. Doc. 1.

²¹ ACB: *Acte capitulars*, 1575-1581, fol. 59.

²² Ap. Doc. 3.

²³ *Id.*

²⁴ Vegeu nota 4.

²⁵ ACB: L.I.C.S., 1513-1515, fol. 103.

Al 1560 Antoni Serra²⁶ i Anton Olivelles²⁷, van ser gratificats amb la concessió de les porcions que el Capítol concedia bianualment per al seu manteniment mentre estudiaven.

Abans de les ordenacions del 1589, el manteniment econòmic dels quatre escolans cantors ja es feia a través de les porcions canòniques, anomenades *rosses*, a més de l'aportació d'alguns censals, com el de Jaume Queralt al segle XV o el de Lluís Desplà, atorgat

per causa de matrimoni lo primer de maig any / MDVIII a Aldonça eboda de Garau Desplà / per mà de dit Luys de certs censals ab vincle / per a quatre scolans del cor de la Seu de Barcinona²⁸.

Les despeses que originava la manutenció, la indumentària, el barber i altres coses relatives als escolans, eren assumides gairebé íntegrament pels administradors dels Aniversaris abans de les ordenacions del 1589.

Pel que feia a l'alimentació i als vestits, el mestre de cant rebia cada any 60 lliures, segons la determinació capitular del 5 de juliol de 1554:

ço és que als dits commissaris reben tots los / emoluments que reben y acostumen rebre los / quatre scolans qui tenen cota, y més les quatre / canonges rosses dedicades ja per lo vestir dels / scolans, y del que rebran ne responga al dit mestre de / cant qui vuy és per mesades per quatre scolans, ha de / tenir ço és a rabó quinse lliures per any per quiscun / scolà dels que tendrà y no altrament²⁹.

També era cert que els diners no arribaven sempre al moment estipulat. Aquest fet obligava el mestre a fer equilibris, gairebé miracles econòmics, per mantenir amb aquesta migrada suma els quatre escolans. A l'octubre de l'any 1577, el Capítol comissionà quatre canonges perquè estudiessin la quantitat que hom hauria d'*affegir al mestre de cant per la despesa dels minyons y de ha hont a de exir lo que se li affegirà*³⁰. Tot plegat, però, va anar força lent, ja que al cap de vuit mesos no havia canviat res.

El 22 de juliol de 1578, el Capítol nomenà una nova comissió per tor-

²⁶ ACB: *Francesc Sunyer*, 1560-1561, fol. 170 v.

²⁷ ACB: *Llibre de la Sivella*, 1501-1624, fol. 51v.

²⁸ ACB: *Llibre II Borrador dels testaments*, s. 166, fol. 74.

²⁹ ACB: *Llibre de la Sivella*, 1501-1624, fol. 41v., també a E.M.N., 1554, fol. 76v.

³⁰ ACB: *Actes capitulars*, 1575-1581, fol. 40v.

nar a considerar *què reb lo mestre de cant per rahó de la despesa dels quatre minyons, y què serà rahó que se li affegesca*³¹. Al cap d'un mes es va decidir a augmentar amb 40 lliures les 60 que li eren atorgades cada any, de manera que en total *dentur centum libre magistro cantus pro victu quator puerorum de cotta morada*³².

Segons sembla, Joan Borgunyó havia hagut d'avançar, de vegades, els diners per la manutenció dels escolans. La suma podia esdevenir considerable quan, mes darrera mes, s'allargava el problema. Així per exemple, el Capítol del 3 d'octubre de 1578 va acordar en primer lloc que *aqueilles xxxx lliures que en dies passats resolgueren que-s refessen al mestre de cant per lo que havia patit (sic) en la despesa dels minyons*³³, li fossin retornades pels canals administratius dels Aniversaris (10), Pia Almoina (24) i Mannà (6)³⁴.

En segon lloc, el Capítol va acordar també pagar al mestre de cant, Joan Borgunyó, aquelles *centum libre quas superioridiebus decreverunt solvi magistro cantus pro alimentis quator scholanorum de cotta morada*³⁵, complint d'aquesta manera aquella resolució presa dos mesos abans.

L'estretor econòmica va acompanyar sempre la vida dels nostres músics, els quals havien de maldar no solament per viure ells mateixos, sinó que havien també de procurar l'aliment i tot allò que faltés als quatre escolans que vivien a casa seva. Els diners, com ja hem dit, moltes vegades no eren suficients. El 12 de setembre de 1580 per exemple, el Capítol va determinar que

onze lliures / que falten per pagar les 50 lliures al mes/tre de cant per la despesa dels quatre escolans de un / any, que les pague lo administrador dels Aniversaris / perquè axí dyuen que se ha acostumat altres vegades / quant los dinés de les capses no basten per pagar la / despesa dels minyons³⁶.

³¹ *Id.*, fol. 54v.

³² ACB: *Jaume Massaguer*, 1578, fol. 120, també a E.M.N., 1578, fol. 91v.

³³ *Id.*, fol. 158-158v., i fol. 117-118, respectivament.

³⁴ Vegeu el rebut de Joan Borgunyó per a aquesta administració a LL.A.M., 1577-1579, fol. 9v.

³⁵ ACB: E.M.N., 1578, fol. 117-118.

³⁶ ACB: *Actes capitulars*, 1575-1581, fol. 70v.

El mestre, a més de patir per aquest aspecte econòmic, d'altra banda primordial, havia de fer-ho també —sobretot a mesura que passaven els anys— per la naturalesa mateixa dels infants.

Exemple d'això és la despesa que havien de fer els administradors de la Sagristia l'any 1466 per tal d'*adobar un bordó que los fadrins lansaren lo dia dels ignocens per terra e feu-se-n IIII trosos*³⁷. El dia dels Innocents era una de les diades més esperades dels escolans, ja que era la festa del bisbetó, en la qual un d'ells era vestit de bisbe i feia un sermó des de la trona. Aquell dia, igual que per Sant Martí o per Sant Nicolau, eren obsequiats amb dolços i llepolies. El procurador dels Aniversaris, per exemple, gastava cada any una petita quantitat, que a l'any 1531 s'expressa *per los confits comprí per los minyons*³⁸.

Al llarg d'aquells anys l'escolania visqué, de tant en tant, alguna desgràcia irreparable. Aquest fou el cas d'en Joan Pau, un escolà cantor, enterrat el 3 de maig de 1578 que *caygué de la barana de la Diputació*³⁹ en una de les moltes anades de la Capella de Cant a aquest Palau.

Ofereixo a continuació una Taula de despeses i rebuts del mestre de cant relacionats amb l'alimentació, el vestit i altres aspectes dels escolans cantors.

³⁷ ACB: LL.C.S., 1465-1467, s.f.

³⁸ ACB: LL.A.A., 1529-1531, fol. 124v.

³⁹ ACB: LL.C.S., 1577-1579, s.f.

TAULA

LL.A.A.	fol.	Data	Concepte	Suma
1533-35	78	1535	Rep J. Borgunyó <i>per les sabates manaren fer als minyons per les festes de Pasqua per les lamentacions havien cantades</i>	7 s.
	79	18/X/1535	Rep. J. Borgunyó <i>per quatre corteres de forment</i>	3 ll., 12 s.
1535-37	71	10/VIII/1536	<i>Id.</i>	
1537-39	69 v.	XII/1537	<i>Id.</i>	
	70 v.	10/III/1538	<i>per fer los barrets</i>	16 s.
	73 v.	s.d.	<i>Id.</i>	
	70 v.	10/V/1538	<i>per lo fer de les quatre cotes dels xichs</i>	1 ll., 12 s.
	73 v.	(1538)	<i>per baxar lo drap de les lobes dels xichs</i>	8 s.
	74	11/II/1539	<i>per fer quatre lobes y quatre cotes</i>	2 ll., 8 s.
1555-57	78	2/I/1556	Rep. P.N. Pererol <i>per les costures de les cotes</i>	1 ll., 4 s.
	8/III/1557	<i>Id.</i>		
1557-59	76 v.	18/I/1558	<i>per quatre quotes morades y dues de pardillo</i>	1 ll., 16 s.
	77	13/III/1558	<i>per lo salari de la rasura</i>	1 ll., 5 s.
1559-61	73 v.	31/XII/1561	<i>per les mans de quatre cotas</i>	4 ll., 12 s.
	74	XII/1561	<i>per fer les coronas dels ascolans</i>	1 ll., 4 s.
1561-63	70	s.d.	<i>Id.</i>	
	73 v.	s.d.	<i>Id.</i>	
	71	s.d.	<i>per les mans de las quatre cotas</i>	
1563-65	74	17/V/1564	Rep. J. Borgunyó <i>per la despesa dels xics</i>	15 ll., 8 s.
1565-67	65 v.	s.d.	<i>per fer las coronas als quatre ynfants</i>	
1567-69	72 v.	7/III/1568	<i>Id.</i>	
	71	s.d.	Rep. J. Borgunyó <i>per la despesa dels xics</i>	16 ll.
	73	s.d.	<i>Id.</i>	

TAULA (continuació)

LL.A.A.	fol.	Data	Concepte	Suma
1577-79	75	II/1569	<i>Id.</i>	
	p.s.	29/XI/1577	<i>per set canes y mija de drap morat per a vestir los quatre escolans</i>	
	p.s.	25/I/1/1578	<i>per les robes dels minyons</i>	5 ll., 10 s.
	p.s.	3/II/1579	<i>per fer levar los cabels y fer les corones als quatre escolans</i>	2 ll., 8 s.
1579-81	104	21/III/1579	<i>per los barets dels escolans</i>	17 s.
	102	25/IX/1580	Rep. J. Borgunyó a compte de les 50 ll. <i>li eren degudes per la despesa dels quatre escolans té en casa per sis mesos</i>	11 ll., 12 s.
	p.s.	s.d.	<i>per les mans de quatre parels de calses morades y mitges calses y bretanya y per fer baxar lo cordellat</i>	1 ll., 12 s.
	p.s.	s.d.	Diverses despeses del sastre a compte de J. Borgunyó	1 ll., 17 s.
	p.s.	26/IV/1581	<i>per quatre gipons</i>	4 ll., 16 s.
	p.s.	27/IV/1581	<i>per quatre cueras de Còrdova</i>	3 ll., 8 s.
		103	31/X/1581	<i>per quatre sobrepellicós</i>
1583-85	I v.	4/VI/1583	Rep. J. Borgunyó <i>per compte de la despesa dels escolans</i>	6 ll.

APÈNDIX DOCUMENTAL

I

Obligacions dels escolans cantors del 1581: «Del offici de scolà de cota morada»

En la present yglésia y ha contínuament per lo servey del / Cor y altar major, quatre escolans de cota morada, / los quals ha de prendre lo dit Mestre de cant de consell / y voluntat dels dos reverents canonges que són protectors / de dits escolans, los quals han de menjar, beure y dormir en ca/sa de lo dit Mestre de cant, y lo dit Mestre de cant los ha de alimen/tar y instruir y adoctrinar com convé per lo servey de Déu y de la / yglésia, y los dits reverents canonges los han de fer vestir y calsar / y provehir de tot lo que-s menester per lo hornament y habillament / de ses persones, de manera que no·ls falt ninguna cosa, y assó dels emoluments de la Capsa y del que proceheix de les almoynes que reben / los dits escolans. Als quals escolans lo reverent Capítol après de / haver servit alguns anys dita yglésia y haver mudada la veu / sol dar alguna cosa per ajuda de costa per ha que pugen estudiar / de gramáticha durant lo beneplàcit de dit reverent Capítol. Los quals escolans lo dit Mestre de cant ha de ensenyar y passar lo / que han de cantar en lo cor com està dit de sobre en lo offiçi del / Mestre de cant en lo capítol 2./

E sempre que se ha de pendre algun escolà de cota morada deuen/los dits reverents canonges y Mestre de cant veure primer si entre / los escolans de cota negra hi ha algun que sia hàbil y suffiçient y / havent-le y pendre-l ont no procurar-ne de altra part lo millor // més hàbil y més convenient y de millor veu que pugen./

—Del que an de fer los dits esco/lans de cota morada en lo/altar maior y en lo cor—

Dels dits quatre escolans de cota morada ne han de ser/vir cada dia dos de capitulers al altar maior com se / acostume./ E més sempre que se ha de cantar Proffessia al cor la ha de cantar hu / dels dits escolans, acceptat les que canten lo Dissapte Sant y lo Dis/sapte de Sinquagesma y la derrera en totes les quatre Tempores / del any./

E més sempre que no-s fa lo Offiçi de doble, dos de dits escolans han / de cantar les Antíphones y versets de Vespres, Matines, Laudes y / Hores com se acostume./

E també la hu d·ells en dits dies ha de aportar la llanterna per les llis/sons de la manera que la sol aportar lo sacristà quan se fa lo of/fiçi de sant doble./

E més sempre que-s fa lo offiçi de doble han de cantar los versets / ha Vespres, laudes après del Hymne, y ha Matines en cada noc/turno com se acostume./

E més sempre que lo Domer ho domés ab capes pluvials van ha en/sensar ha Vespres, Matines y Laudes, los dos dels dits quatre / escolans los han de acompanyar ab los canalobres en les mans/ com se acostuma./

E més sempre que-s fa Proffessó per la yglésia ho fora de aquella en la / fi de la qual ho stations se ha de cantar verset algu, dos de dits / escolans y han de anar vestits ab ses dalmáticas y canalobres / junt al Sbdiacha que aporta lo *lignum*, y en son lloch y temps can/tar los dits versets./

E més hu de dits escolans ha de cantar cada dia en la Troneta del / reffector de la Elmoyna tant quant dura la distributió de dita El/moyna, alguna lliassó de la Sagrada Escriptura com se acostuma./

E més en toites les Dominicas del Advent y Quaresma tots los qua/tre escolans han de star per son orde y com se acostume tant quant du/ra lo offici, cantant detrás dels dos Beneficiats que ténen capes en / dit offici, y mentre se diu la Epistola se n-an de pujar a la Troneta / y acabada la Epistola, cantar lo Respons com se acostuma./

E quiscún dia de la Quaresma quant se fa lo offici de la fèria la hú de / dits escolans vestit ab sos camís ha de anar al cor acompanyant / lo que va ha dir la Epistola, e après de haver dita la Epistola, entonar / lo Respons y cantar lo vers de aquell com se acostume, y per ço lo Be/neficiat del Benfici de Sant Anthoni de la present Seu, li pague IIII° sous./

E sempre que lo Bisbe diu Matines o Vespres de Pontifical, dos de / dits escolans han de aportar los canalobres com se acostuma./

E sempre que y ha sepultura comuna en dita yglésia, la hu de / dits escolans mentre hix la Creu, ha de seguir-la aportant lo bor/dó y après en son lloch y temps com se acostume, comanar aquell / al Beneficiat qui lo Domer dirà./

E més los dos de dits escolans han de fer la Proffessó lo Dissapte Sant / y Dissapte de Siquagesma com se acostuma, y lo Dijous Sant quant / aporten los olis ab ses capes pluvials cantant segons la prà/ticha de la yglésia, y lo mateix fan quant se porte lo *lignum* lo / Divendres Sant per ha fer la Adoratió./

E sempre que-s porten les reliquies del altar major a les Sacres/tia o de la Sacrestia al altar major, dos d' ells les han de acom/panyar ab sos sobrepellissos y canalobres./

E més sempre que-s tocha lo rollo y escalletes de dins de la yglé/sia per ha fer clas, hu d'ells ha de tocar lo rollo y sempre que-s lleve / Déu la hu d'ells tocha la campana de les hores y lo altre la Veda/da com se acostume, y també après de haver-se dit lo Evangeli / llevar, plegar y estojar la tovallola com se acostume, y en lo Al/tar major tant quant se diu la Missa servir com és acostumat, y / si lo Sñor. Bisbe dirà de Pontificat ultre de les dites coses han de / tenir particular cura de servir als reverents canonges assitents y di/acha y sotdiacha los escambells y coxins./

Los quals escolans contínuament han de residir en dita yglésia / tots quatre tant quant duren los officijs diurnos y en los noctur/nos, dos un dia y dos un altre⁴⁰.

⁴⁰ ACB: *Llibre de tots los officiis*, 1581, s.n.

2

Ordenacions dels escolans de la catedral del 1589: «Ordinacions fetes per bona institució / dels escolans de la Seu de Barcelona.»

Volen lo reverent capitol formar y en alguna ma/nera augmentar lo que de anti-quissim temps ensà / està ordenat en esta Santa Yglésia a cerca dels quatre / esco-lans que son estats deputedats per entonar en lo / chor y dir responsos en los officis nocturnos y / diurnos, y fer altres exercicis així en lo cor com fora / d'eil, ha deslberat se fassen de aci avant les coses devall scrites./

Primo que los dits quatre escolans així com són / anats fins avuy vestits de cotes morades, vagen / de aci avant ab cotes de grana, les quals sempre / y quant sie menester se-ls hagen de fer noves a / coneguda del protector, lo qual tinga conte y mira/ment en que no les porten fora de la yglésia, sino / és quant tot lo clero anirà o quant tots junts aniran / ab lo mestre de cant en les jornades assenyalades, ço és / a la diputació, llotge, hospital general de Santa Creu, y al estudi y en altres dies que apparà al protector, / pus que per aportar per ciutat de ordinari ya se-ls / farà cada any de morades o de la manera que appar/rà al protector./

Més per quant s'és vist per experientia que los dits / escolans may de ordinari aturaven en lo cor per / causa dels albats y alters sepultures, se prohibeix / expres-sament que de así an avant no pugen exir / a portar albats ni anar a altres sepul-tures que tot / lo clero no hi vage./

—fol. 1v—

Més perquè millor puguen los predits escolans assis/tir en los officis divinals, se ordena que de mati mentres / se diran hores y la letania, sien tots quatre en lo/cor y en comensar la missa conventual dos en lo chor /y dos en lo altar major. A vespres y a completes y en / los dies que se acostume de dir matines y laudes après / de completes, faran tots contínua residentia en lo chor / cantant, contra-puntant o de la manera que appar/rà al mestre, lo qual procur estiguen ab la reve/rència y acato que-s deu al lloch, y que tinguen / gran respecte y criança a les persones ecclesiàs/tiques, majorment al reverendíssim senyor Bisbe y als reve-rents / canonges, advertint-los que sempre y quant veu/ran que los cabiscols pren-nen capes en lo chor,/ aiuden promptament a servir-los en lo que sie / menester, y lo mateix faran ab los canonges que / seran convidats dels cabiscols per a pren-dre capes o / per dir responsos y responsos en los dies que caurà./

Més se ordena que ultra de estos quatre escolans / de cota de grana, se pren-guen dotse altres a cone/guda del mestre y protector, lo qual hage de ves/tir-los quiscùn any de drap morat, ço és de una / part de les gramalles del aniversari de la Reyna / dona Eleonor./

Més se ordena que ultra de les cotes morades sien / donades als dits escolans cada mes alternatiu, sis / rosses extraordinàries, ço és un mes sis a uns y altre

/ mes sis a altres, y també se partiran ygualement / los emoluments de sepultures y albats, declarant / emperò que de la charitat que rebran los dits escolans /

—fol. 2—

per lo enterrament dels albats, la meytat sie del / mestre de cant y l'altre dels escolans./

Més se ordena que si algú dels predits dotse escolans / anirà esquinsat de calçes, çabates o de sobrepellís / en tal cas procur lo protector de fer llevar la / rossa que tocava al tal escolà fins a tant que / lo pare lo hage vestit./

Més se ordena que estos dotse escolans sien obli/gats anar a sepultures, portar albat, servir / en lo altar major y en les professons portar can/alobres y fer tot lo mes anant com se acostume / per lo servey de la yglésia y que també hagen / cada dia de baxar a la capella de Santa Eulàlia a / cantar la missa matinal a cant pla y en los diumen/ges y festes a cant de orgue ajudant-los en tals dies / los escolans de cota de grana./

Més se ordena que per lo offici nocturno se lleven cada dia / per semmanes dos dels dits dotse escolans, per cantar les an/tifones y versets, així mateix servequen los dits esco/lans en lo altar major per acòlits segons lo ordre y con/suetut de la yglésia. E més per que par mal que apor/tant los escolans de cota morada canalobres a vespres / y en proffessons los hagen de dexar als escolans de cota / de grana per a entonar los versets, se ordena que de así / avant hagen los mateixos escolans de cota de grana / portar los canalobres pus no fassen falta en lo cor,/ advertint al mestre que·ls exorte primer a que no / se embruten de cera/.

Més per que tot lo susdit se pugue fer a honra y glòria / de nostre senyor Déu y d'esta yglésia, benefisi y utilitat/

—fol. 2v.—

dels escolans, se ordena expressament y iniungeix (*sic*) / al mestre que·ls fasse confesar tots una vegada cada / mes, y los que tindran ya iudici y discretió podran / combregar, per que cosa certa y averiguada és que si / la edat pueril no és ben instituïda, y dels primers / anys imbuïda de pietat y religió, ordinàriament és / inclinada a seguir los vicis, y sobre tant principal / fonament / que·s lo temor del Señor se podrà millor / edificar/.

E més perquè puguen los predits escolans exercitar-se / algunes estones cada dia en legir y escriurer, se or/dena sie conduhit un mestre de escriurer, lo qual / per lo lloguer de casa amostrará ab sollicitut y cuy/dado de llegir y escriurer a tots los setse escolans / y per quant la botiga que trau porta al entrant del / carreró de Montjuhic a mà esquerra és la més apta / y convenient per est effecte se podrà prendre, la qual / per ser dependent de casa que posseheix canonge ca/pitular, statium y ordenam que sie pagat lo canonge / o altrament, que sie ara per les hores applicada la dita / botiga per dit exersisi sense obligatió de haver-hi de / pagar res de lloguer la protectió./

E més que los dits escolans guarden en llur estudi lo / orde següent ço és cada dia una hora y un quart abans / de comensar tèrtia han de ésser en cada del mestre / de escriurer, y allí apendran d-ell conforme llur capacitat, y en fer senyal de ensegonar a tertia acudiran / tots junts a la sacristia per a fer quiscú lo que tocarà / a son càrrech, y acabat lo offici tornaran tots a casa / del mestre de escriurer per continuar llur estudi fins a /

—fol. 3—

hora de dinar, y al toch de la un acudiran a la / eschola de cant, y allí pendran lliçó del mestre / segons també la capacitat de cada hu, y en fer les / campanes senyal de clars per a entrar a vespres se / dexaran trobar a la sacristia pera fer cada hu son / offici com ya dalt està dit. Acabades vespres y / completes tornaran tots a la eschola de cant a ont / lo mestre podrà continuar la mateixa pràctica, y lo / restant del dia podran ocupar en llegir y escriurer / y per que los quatre escolans de cota de grana se / han de assenyalar més en la art del cant, en lo / chor y capella que los altres dotse, procur lo mes/tre de amonstrar-los en casa de contrapunt y altres / primors de música./

E més per que millor se pugue posar per obra conservar / y perficionar lo que tant pròvidament està dit en los / capítols precedents, statuim y ordenam que de ací / avant no hi hage més de un protector, donant-li tot / lo poder y facultat que abans tenien los dos, lo qual / si també canonge, y per lo treball que pendrà així / en exhegir la renda de aquesta administratió com / també en portar lo llibre de contes de tot lo que rebrà y / gastarà per los dits escolans, statuim y ordenam que li / sien donades sinch lliures quiscun any per son salari pa/gadores de diners procehits de la mateixa administratió / entenent emperò que lo dit offici sie biennal y no in/competible ab altre capitular, y lo protector sie obligat a donar contes al cap del bienni conforme lo ús y prà/tiga de la yglésia en les altres proteccions y administracions./

—fol. 3v.—

E més per que los gastos que's offeriran en aquest / nou redrés seran majors dels que fins avuy se son / fets axí per haver crescut de número de escolans, com / també per respecte de la diversitat de cotes y altres / coses que de ordinari hauran menester, statuim / y ordenam que totes les administracions de la yglésia per major supportatió dels càrrechs ordinaris y / extraordinaris, hagen de ací avant de contribuir / y ab effecte contribuecan quiscun any en alguna / cosa més del que fins al present han acostumat segons / la possibilitat de cada una, ço és Sacristia tren/ta lliures, Obra cinquanta, Aniversaris sexanta, / Charitat vint, Manna deu y la Pia Aimoyna se/xanta-y-quatre lliures, a més ab sis rosses cada dia, que tot junt pren suma / de dos-centes trenta-y-quatre lliures, les quals / per que millor provehits sien los dits escolans del / menester, procurarà lo protector de exhegir de les / predites administracions cada any endos termens / ço és a Sant

Joan de juny y a Nadal, y de toto lo procehit / de la entrada de aquesta administració ultra dels / càrrechs ordinaris, mantindrà alguns extraordina/ris y en particular lo del substitut del mestre de / cant, pagant-li quiscun any vint-y-sinch lliures per/ son salari, les quals li havem assenyalat durant / la vida del dit mestre, conforme ab lo acte de la elec/tió feta capitularment a 10 de setembre del any / 1584, conste a la qual se fa relatió, en poder / de Jaume Massaguer notari del revernt Capítol⁴¹.

3

Carta de l'escolà Galcerà Anglès al Capítol

Molt reverend y molt magnífichs senyors./

Onze anys són complits que Galceran Anglès serveix de scolà de capítol / en la present Seu de Barcelona y encara que no tant bé com fora / menester del que ver avuy ell té empatx y suplique humilment per/donen a sa joventut i puerítia que si en res a offès no sabie lo que feya. / Ara vehent-se ya ab discreció y regoneixent que li falte la veu y dis/posició per a servir en lo cor, y de altra part té pare vell / qui ab pena pot substentar, assí mateix no tenint altre reparo ni refu/gii recorre postrat a la benignitat i municència del dit Capítol / demanant de gràtia y per charitat li vullen donar algun agiutori i forma / com se pogue sostenir en estudi fins que sia per a cantar missa, ho tinga / algun beneficci del qual puga substentar-se y continuar en lo servey de / Nostre Senyor y de la dita Seu y de aquest reverent loch que-s la cosa que / ell més desije per lo que s-i és criat y per ésser, cal que pogue algun dia / smerçar les faltes i pagar part del molt que deu al reverend Capítol en general y a totes vostres reverènties en special per les moltes mercès que d-ells / té rebudes i de quiscun dia reb i spere rebre lo noble offici de tant / reverend loch, en totes coses implorant. / Altissimus est⁴².

⁴¹ ACB: *Llibre de la administració dels minyons de / cota de grana de la Seu de B^a*, 1589-1591, fol. 1-3v.

⁴² ACB: *Francesc Sunyer*, bossa 1549-1565, p.s.

